

ЕТАПИ РОЗРОБЛЕННЯ ПРОЕКТУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО АКТА

Міловська Надія Василівна,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач відділу дослідження проблем правотворчості
та адаптації законодавства України до права ЄС
Інституту правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії наук України



У статті визначено основні етапи розроблення проекту нормативно-правового акта як важливої стадії правотворчого процесу та здійснено їх характеристику.

Встановлено, що нормативно-правові акти є вагомим засобом для врегулювання суспільних відносин, вирішення завдань та реалізації функцій держави. Тому важливо, щоб їх зміст відповідав принципу правової визначеності, який є основою для їх однакового застосування, що робить суспільні відносини стабільними. Від рівня правової визначеності залежить і рівень правової безпеки в державі, адже нечіткість, двозначність, суперечливість норм права призводить до зниження ефективності правового регулювання. Обґрунтовано, що одним із важливих питань, що потребують подальшого наукового вивчення з метою впорядкування правотворчої діяльності та удосконалення правового регулювання суспільних відносин в контексті євроінтеграційних процесів в Україні, є питання ефективного, якісного та послідовного розроблення проектів нормативно-правових актів, дотримання вимог нормопроектної техніки.

Встановлено, що розроблення проекту нормативно-правового акта має включати такі етапи: 1) підготовка тексту проекту нормативно-правового акта, пояснювальної записки та інших супровідних документів до нього; 2) здійснення оцінки впливу проекту нормативно-правового акта на суспільні відносини з викладенням її результатів у пояснювальній записці; 3) здійснення оцінки відповідності проекту нормативно-правового акта зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу (acquis ЄС); 4) організаційно-технічне забезпечення підготовки проекту нормативно-правового акта; 5) проведення публічних консультацій (крім випадків, передбачених законом); 6) погодження проекту нормативно-правового акта з відповідними органами державної влади, органами місцевого самоврядування у випадках, встановлених законом. При цьому акцентовано увагу на тому, що під час дії в Україні воєнного стану суб'єкти правотворчої діяльності можуть приймати (видавати) нормативно-правові акти без дотримання таких етапів розроблення проекту нормативно-правового акта, як: здійснення оцінки впливу проекту нормативно-правового акта на суспільні відносини з викладенням її результатів у пояснювальній записці; організаційно-технічне забезпечення підготовки проекту нормативно-правового акта; проведення публічних консультацій.

Зроблено висновок, що чітко налагоджена нормотворча технологія здатна забезпечити не тільки належну якість і ефективність нормативно-правових актів, але й забезпечити їх позитивний вплив на політичні, економічні та соціальні процеси, що відбуваються в державі.

Ключові слова: правотворча діяльність, проект нормативно правового акта, учасники правотворчої діяльності, нормотворча технологія, моніторинг нормативно-правових актів.

Milovska Nadiia. Stages of Development of the Draft Regulatory Legal Act

In the article the main stages of development of the draft normative-legal act as an important stage of the law-making process are defined and their characterization was carried out.

It has been established that regulations are a significant means for regulating public relations, solving problems and implementing the functions of the country. Therefore, it is important that their content complies with the principle of legal certainty, which is the basis for their equal application, which makes social relations stable. The level of legal security in the state also depends on the level of legal certainty, because vagueness, ambiguity, and inconsistency of legal norms lead to a decrease in the effectiveness of legal regulation. It is substantiated that one of the important issues that require further scientific study in order to streamline law-making

activities and improve the legal regulation of public relations in the context of European integration processes in Ukraine is the issue of effective, high-quality and consistent development of draft regulatory-legal acts, compliance with the requirements of standard design technology.

It has been established that the development of the draft regulatory-legal act should include the following stages: 1) preparation of the text of the draft regulatory-legal act, an explanatory note and other accompanying documents to it; 2) carrying out an assessment of the impact of the draft normative-legal act on public relations, presenting its results in an explanatory note; 3) assessing the compliance of the draft regulatory-legal act with Ukraine's obligations in the field of European integration and the law of the European Union (EU acquis); 4) organizational and technical support for the preparation of the draft regulatory-legal act; 5) conducting public consultations (except for cases provided for by law); 6) coordination of the draft regulatory-legal act with the relevant government bodies, local government bodies in cases established by law. At the same time, attention is focused on the fact that during martial law in Ukraine, subjects of law-making activity can adopt (issue) normative-legal acts without following such stages of development of the draft normative-legal act as: assessing the impact of the draft normative-legal act on public relations, outlining its results in an explanatory note; organizational and technical support for the preparation of the draft regulatory-legal act; holding public consultations.

It is concluded that a well-established rule-making technology can ensure not only the proper quality and effectiveness of regulatory-legal acts, but also ensure their positive impact on the political, economic and social processes taking place in the state.

Key words: law-making activity, draft regulatory-legal act, participants in law-making activity, rule-making technology, monitoring of regulatory-legal acts.

Прийняття Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 року № 3354-IX [1] стало важливим кроком на шляху унормування основоположних засад правотворчої діяльності в Україні та водночас поставило перед правовою наукою нові завдання забезпечення якості законодавства, його системності та повноти.

Правотворча діяльність являє собою складну, інтелектуально-вольову діяльність, спрямовану на упорядкування суспільних відносин шляхом створення нових та удосконалення чинних нормативно-правових актів, якість яких безпосередньо опосередкована рівнем правосвідомості та правової культури суб'єктів правотворчості [2, с. 93]. У свою чергу, нормативно-правовий акт як офіційний письмовий документ, який приймається (видається) уповноваженим на це суб'єктом нормотворення у визначених законом формі та порядку, встановлює, змінює чи скасовує формально обов'язкові правила поведінки певного (нормативно визначеного) кола неперсоніфікованих суб'єктів, на яких він вчинює прямий (безпосередній) регулятивний вплив, та розрахований на невідому кількість реалізації чи застосувань» [3, с. 343].

Нормативно-правові акти є вагомим засобом для врегулювання суспільних відносин, вирішення завдань та реалізації

функцій держави. Тому важливо, щоб їх зміст відповідав принципу правової визначеності (англ. legal certainty), який є основою для їх однакового застосування, що робить суспільні відносини стабільними [4, с. 177]. Від рівня правової визначеності залежить і рівень правової безпеки в державі, адже нечіткість, двозначність, суперечливість норм права призводить до зниження ефективності правового регулювання [5, с. 58].

У відповідності до ч. 1 ст. 2 Закону України «Про правотворчу діяльність», розроблення проектів нормативно-правових актів, разом із плануванням розроблення та прийняття (видання) нормативно-правових актів, прийняттям (виданням) нормативно-правових актів, веденням обліку нормативно-правових актів та здійсненням правового моніторингу, становить мету правотворчої діяльності, що здійснюється суб'єктом, визначеним ст. 4 Закону України «Про правотворчу діяльність».

Проблематика правотворчої діяльності та впорядкування законодавства України у сучасній правовій науці та практиці є однією з найбільш дискусійних, що потребує комплексного опрацювання й актуалізації проблеми впорядкування нормотворчого процесу. Даний науковий напрям досліджували такі вчені, як: О. Бандурка, О. Баранов, С. Бобровник, В. Брижко, В. Гавловський, Д. Гетманцев,

С. Єсімов, О. Зайчук, В. Залізняк, Р. Калюжний, М. Козюбра, А. Колодій, С. Комаров, Н. Кузнецова, В. Мацюк, Н. Мороз, Н. Оніщенко, І. Панова, Н. Пархоменко, О. Петришин, В. Селіванов, О. Скакун, О. Скрипнюк, Р. Стефанчук, М. Теплюк, В. Цимбалюк, І. Чиж, Ю. Шемшученко, М. Швець, О. Яременко та інші. Незважаючи на суттєвий науковий доробок, вирішення багатьох проблем, пов'язаних із впорядкуванням і удосконаленням законодавства України із метою належного правового регулювання суспільних відносин, формують нові виклики. Питання впорядкування правотворчої діяльності та удосконалення правового регулювання суспільних відносин потребує постійного наукового переосмислення та ґрунтовного аналізу, а також вироблення єдиних концептуальних засад систематизації законодавства в контексті євроінтеграційних процесів в Україні. При цьому одним із важливих питань, що потребують подальшого наукового вивчення, є питання ефективного, якісного та послідовного розроблення проектів нормативно-правових актів, дотримання вимог нормопроектної техніки.

Метою статті є визначення та характеристика основних етапів розроблення проекту нормативно-правового акта як важливої стадії правотворчого процесу.

Відповідно до ч. 1 ст. 29 Закону України «Про правотворчу діяльність», розроблення проекту нормативно-правового акта може здійснюватися: 1) суб'єктом правотворчої діяльності; 2) суб'єктом правотворчої ініціативи; 3) іншим учасником правотворчої діяльності або спільно декількома суб'єктами правотворчої діяльності (у випадках, передбачених Конституцією України та (або) законом, а також прийнятим відповідно до них актом та (або) дорученням суб'єкта правотворчої діяльності, до компетенції якого належить прийняття (видання) відповідного нормативно-правового акта).

Важливо зазначити, що учасники правотворчої діяльності є передусім суб'єктами права. Категорією «суб'єкт права» позначається абстрактний, проте персоніфікований та наділений волею соціальний діяч, який співвіднесений із правом як із доступним йому ресурсом та, одночасно

з цим, соціальним регулятором його поведінки [6, с. 112]. Ознаками суб'єкта права є: здатність бути носієм суб'єктивних прав і обов'язків (правоздатність); свобода волі особи, тобто свобода вибору конкретного змісту своїх вчинків і здатність ухвалювати рішення або здатність брати участь в правовідносинах (дієздатність); обов'язковість визнання особи суб'єктом права юридичними нормами [7, с. 8].

Проект нормативно-правового акта розробляється на основі концепції проекту нормативно-правового акта у випадках, передбачених ст. 27 Закону України «Про правотворчу діяльність». Такими випадками є розроблення концепції проекту кодексу або первинного закону. У той же час розроблення концепції проектів інших нормативно-правових актів здійснюється за рішенням суб'єкта правотворчої діяльності (ч. 2 ст. 27 Закону України «Про правотворчу діяльність»).

«Концепція» (від лат. *conceptio* – осягати, сприймати) – це система поглядів, понять про ті чи інші явища або процеси, спосіб їхнього розуміння, тлумачення; основна ідея будь-якої теорії, головний задум; ідея чи план нового, оригінального розуміння; конструктивний принцип художньої, технічної та інших видів діяльності» [8]. У свою чергу, «правова концепція» – це провідна ідея, точка зору на те або інше правове явище, важливий засіб розвитку як юридичної науки, так і науково обґрунтованого державно-правового будівництва, що кладеться в основу відповідних організаційних заходів, законодавчих актів, рішень тощо» [9, с. 339]. Тобто, концепція – фундаментальний документ (акт), який має містити керівні принципи, цільові настанови та методи, окреслювати механізм функціонування. Це певний спосіб розуміння, трактування будь-яких явищ, основний погляд, керівна ідея для їх висвітлення; керівний задум, конструктивний принцип різних видів діяльності.

Концепція проекту нормативно-правового акта на відміну від проекту нормативно-правового акта має носити принциповий, більш загальний, основоположний характер. У ній, насамперед, мають бути відображені наукові рекомендації і конкретні умови розробки та реалізації нормативно-правового акта, що дозволить

у систематизованому вигляді враховувати чинники, які є для нього критичними, вирішальними і найбільш важливими. Концепція проекту нормативно-правового акта має являти собою документ, в якому із застосуванням діалектичного, системного, синергетичного та інших підходів і методів регулюється складний феномен – правотворча діяльність щодо створення основного (базового) нормативно-правового акта.

Разом з тим, концепція проекту нормативно-правового акта не може замінити собою сам проект нормативно-правового акта, оскільки вона ще не містить передбачуваного тексту акта, а відповідає лише на питання, для чого потрібен майбутній акт, яким він має бути в своїх основних рисах. Якість концепції зумовлює якість проекту нормативно-правового акта.

Відповідно до ч. 1 ст. 27 Закону України «Про правотворчу діяльність», концепція проекту нормативно-правового акта містить обраний підхід до регулювання суспільних відносин, мету і завдання правового регулювання, обґрунтування необхідності прийняття нормативно-правового акта, описує нові права і обов'язки учасників суспільних відносин (зміну прав і обов'язків учасників суспільних відносин), а також прогнозовані соціально-економічні та інші наслідки його реалізації.

Таким чином, концепція проекту нормативно-правового акта являє собою модельний, зразковий акт, у якому у найбільш загальному, системному та концентрованому вигляді викладені принципи та положення про напрямки, завдання, мету, цілі, функції, засоби, способи, методи, об'єкти, суб'єктів, майбутні механізми реалізації основного (базового) нормативно-правового акта. Концепція проекту нормативно-правового акта є одним із найбільш ефективних способів роботи над проектом нормативно-правового акта, важливим способом нормотворчої техніки та повинна базуватись на наукових досягненнях, які спираються на практику.

У якості прикладу концептуальної наукової підтримки законотворчого процесу можна навести системну роботу з рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України, за результатами якої було підготовлено Концепцію оновлення Цивільного кодексу України [10], а також

підготовку Концепції реформування кримінального законодавства України [11].

Під час розроблення проекту нормативно-правового акта можуть враховуватися аналітичні документи публічної політики, підготовлені відповідно до Закону України «Про правотворчу діяльність», на основі яких була розроблена концепція нормативно-правового акта.

Відповідно до ч. 1 ст. 20 Закону України «Про правотворчу діяльність», документи публічної політики – це документи, що готуються з метою ефективного формування, розроблення та оцінки державної (в тому числі державної регіональної) та місцевої політики, щоб вона досягала своїх цілей у найбільш ефективний та результативний спосіб. Документи публічної політики розробляються з метою визначення проблем, що існують у суспільних відносинах, оптимальних способів їх вирішення, а також прогнозування перспективного розвитку правового регулювання суспільних відносин. Одним із видів документів публічної політики, які можуть розроблятися для підготовки проектів первинних законів, кодексів, є аналітичні документи публічної політики, а саме:

1) зелена книга як аналітичний документ, що розробляється з метою визначення та детального опису проблеми, яка існує у суспільних відносинах та потребує вирішення, а також для надання можливості заінтересованим особам надати свої пропозиції щодо способів вирішення такої проблеми;

2) оцінка впливу як аналітичний документ, що розробляється з урахуванням зеленої книги та проведених публічних консультацій, в якому визначаються варіанти вирішення проблеми, що існує у суспільних відносинах, та оцінюється вплив кожного з варіантів на суспільство та (або) на окремі соціальні групи, сектори чи галузі, а також соціальні, правові, політичні, економічні, екологічні, адміністративні та (або) інші можливі наслідки;

3) біла книга як аналітичний документ, у якому на основі оцінки впливу та обраного оптимального варіанту вирішення проблеми, що існує у суспільних відносинах, визначається стратегія її вирішення шляхом розроблення відповідного законопроекту, викладаються його основні поло-

ження (ст. 21 Закону України «Про правотворчу діяльність»).

Під час розроблення проекту нормативно-правового акта можуть враховуватися також звіти за результатами правового моніторингу нормативно-правових актів, предметом регулювання яких є суспільні відносини, що охоплюються предметом регулювання відповідного нормативно-правового акта.

Моніторинг нормативно-правових актів, який нерозривно пов'язаний із моніторингом правозастосування, є одним із напрямів формування перспективного законодавства в Україні, оскільки передбачає дослідження суспільних відносин з метою збору фактичного матеріалу та отримання інформації, необхідної для оцінювання, прогнозування, контролю та формування рекомендацій щодо забезпечення їх оптимального стану, підвищення ефективності правового регулювання [12, с. 6].

Правовий моніторинг – це систематична комплексна контрольна діяльність, спрямована на відстеження, аналіз та оцінку реалізації прийнятих нормативно-правових актів щодо: 1) уведення їх у дію в повному обсязі (набрання нормативно-правовими актами чинності, реалізації норм права, викладених у їх перехідних положеннях, прийняття (видання) підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію нормативно-правових актів, щодо яких проводиться правовий моніторинг); 2) досягнення запланованих цілей нормативно-правового регулювання, їх впливу на суспільство та (або) на окремі соціальні групи, сектори чи галузі, а також визначення соціальних, правових, політичних, економічних, екологічних, адміністративних та (або) інших можливих запланованих наслідків чи виявлення незапланованих наслідків (ст. 67 Закону України «Про правотворчу діяльність»).

Важливо зазначити, що у відповідності до ч. 2 ст. 7 Закону України «Про правотворчу діяльність» під час дії в Україні або в окремих її місцевостях воєнного або надзвичайного стану, правового режиму зони надзвичайної екологічної ситуації та якщо відсутня об'єктивна можливість виконання вимог Закону України «Про правотворчу діяльність» в повному обсязі, суб'єкти

правотворчої діяльності можуть приймати (видавати) нормативно-правові акти без дотримання вимог ч. 2 ст. 29 Закону України «Про правотворчу діяльність» щодо розроблення проекту нормативно-правового акта на основі його концепції, з урахуванням аналітичних документів публічної політики та звітів за результатами правового моніторингу нормативно-правових актів.

У відповідності до ч. 3 ст. 29 Закону України «Про правотворчу діяльність», розроблення проекту нормативно-правового акта має включати такі етапи:

1) підготовка тексту проекту нормативно-правового акта, пояснювальної записки та інших супровідних документів до нього;

2) здійснення оцінки впливу проекту нормативно-правового акта на суспільні відносини з викладенням її результатів у пояснювальній записці;

3) здійснення оцінки відповідності проекту нормативно-правового акта зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу (acquis ЄС);

4) організаційно-технічне забезпечення підготовки проекту нормативно-правового акта;

5) проведення публічних консультацій (крім випадків, передбачених законом);

6) погодження проекту нормативно-правового акта з відповідними органами державної влади, органами місцевого самоврядування у випадках, встановлених законом.

Важливо, що у відповідності до ч. 2 ст. 7 Закону України «Про правотворчу діяльність» під час дії в Україні або в окремих її місцевостях воєнного або надзвичайного стану, правового режиму зони надзвичайної екологічної ситуації та якщо відсутня об'єктивна можливість виконання вимог Закону України «Про правотворчу діяльність» в повному обсязі, суб'єкти правотворчої діяльності можуть приймати (видавати) нормативно-правові акти без дотримання вимог п. 2, 4, 5 ч. 3 ст. 29 Закону України «Про правотворчу діяльність» щодо таких етапів розроблення проекту нормативно-правового акта, як: здійснення оцінки впливу проекту нормативно-правового акта на суспільні

відносини з викладенням її результатів у пояснювальній записці; організаційно-технічне забезпечення підготовки проекту нормативно-правового акта; проведення публічних консультацій (крім випадків, передбачених законом).

Розроблення проекту нормативно-правового акта розпочинається із підготовки тексту проекту нормативно-правового акта, пояснювальної записки та інших супровідних документів до нього. При цьому важливо дотримуватися правил нормотворчої техніки.

Нормотворча техніка – це система усталених теоретико-прикладних правил, вироблених на підставі практики законотворчості, якими окреслено засоби і методи розробки та написання проектів нормативно-правових актів, що забезпечують точну й повну відповідність положень, що викладаються, їх змісту і призначенню, вичерпний обсяг правового регулювання, ясність та доступність правового матеріалу [13, с. 4].

Відповідно до ст. 31 Закону України «Про правотворчу діяльність», техніка нормопроекування – це сукупність техніко-правових засобів, способів, прийомів та методів, за допомогою яких створюється проект нормативно-правового акта. Міністерство, що забезпечує формування державної правової політики, розробляє рекомендації щодо застосування загальних правил техніки нормопроекування. Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України можуть видавати рекомендації щодо особливостей техніки нормопроекування нормативно-правових актів, що ними приймаються (видаються).

Залежно від предмета правового регулювання нормативно-правового акта, обсягів та характеру його положень норми права, як правило, групуються в тексті за окремими ознаками:

1) загальні положення (визначення термінів, предмет регулювання, сфера дії, інші норми права, важливі для розуміння змісту всього нормативно-правового акта);

2) права та обов'язки суб'єктів, на яких поширюватиметься дія нормативно-правового акта;

3) положення щодо обсягу повноважень органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, що будуть впроваджувати нормативно-правовий акт;

4) процедура (спосіб здійснення повноважень), за якої органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи будуть виконувати нормативно-правовий акт;

5) порядок фінансування впровадження нормативно-правового акта;

6) порядок вирішення спорів, що можуть виникнути у процесі впровадження нормативно-правового акта, та відповідальність за порушення вимог нормативно-правового акта (для первинних законів, кодексів);

7) порядок введення в дію нормативно-правового акта, що включає сукупність положень про:

а) порядок переходу від існуючого регулювання до регулювання, передбаченого нормативно-правовим актом (перехідні положення нормативно-правового акта);

б) набрання ним чинності, внесення змін до чинних нормативно-правових актів, а також втрату чинності нормативно-правовими актами або їхніми окремими структурними елементами (прикінцеві положення нормативно-правового акта) (ст. 31 Закону України «Про правотворчу діяльність»).

У нормотворчому процесі важливо враховувати діалектику взаємовідносин цілей правового регулювання і засобів їх досягнення. Важливо визначити в загальному методи і способи правового регулювання тих суспільних відносин, що становлять предмет правового регулювання. Зазвичай, якщо запропонований нормативно-правовий акт має на меті розвинути певні суспільні відносини, то, як правило, в тексті даного документа використовуються юридичні засоби стимулюючого виду (заохочення, пільги, дозволи тощо). І навпаки, якщо акт приймається з метою охорони і захисту певних відносин, то застосовуються переважно юридичні засоби обмежуючого характеру (заборони, зобов'язання, покарання тощо). Крім того, вибір правових засобів звичайно опосередковується у більшості галузевою приналежністю майбутнього акта.

Основними засадами нормотворення є системність, яка забезпечує як внутрішню узгодженість приписів нормативного акта, так і його «вписуваність» в сукупність інших актів, які регулюють відповідні відносини; обґрунтованість, яка передбачає відповідність змісту актів рівню розвитку суспільних відносин; кон-

кретність, яка гарантує відображення в акті найбільш характерних, специфічних ознак суспільного явища; повнота, що забезпечує закріплення всіх необхідних елементів для регулювання суспільних відносин [14]. Крім цього, розроблення проекту нормативно-правового акта повинно здійснюватися з дотриманням вимог зрозумілості, однозначності його змісту, що впливають із визначення Венеціанською комісією доступності закону (закон має бути зрозумілим, чітким та передбачуваним) як одного з основних критеріїв розуміння верховенства права [15].

Наступним етапом розроблення проекту нормативно-правового акта є *здійснення оцінки впливу проекту нормативно-правового акта на суспільні відносини з викладенням її результатів у пояснювальній записці*.

Нормопроекування є доволі специфічною діяльністю, що полягає не лише у розробці проекту конкретного нормативно-правового акта, але й у виявленні та дослідженні суспільних відносин, які потребують правового регулювання.

Відповідно до ст. 30 Закону України «Про правотворчу діяльність» оцінку впливу проекту нормативно-правового акта на суспільні відносини здійснює суб'єкт правотворчої ініціативи та викладає у пояснювальній записці:

1) актуальність та важливість проблеми, яка потребує врегулювання шляхом прийняття (видання) нормативно-правового акта;

2) альтернативні шляхи вирішення проблеми, яка потребує правового врегулювання, з визначенням економічних, соціальних, фінансових, бюджетних, екологічних, демографічних, регуляторних, інвестиційних, гендерних, дискримінаційних, корупційних та інших наслідків, а також стану виконання Україною міжнародних зобов'язань для кожного з альтернативних шляхів;

3) кількісні та якісні показники, за якими оцінюється прогнозований вплив на суспільні відносини кожного з альтернативних шляхів;

4) найбільш оптимальний шлях вирішення проблеми з поясненням причинно-наслідкового зв'язку між обраним шляхом та очікуваним впливом на суспільні відносини проекту нормативно-правового акта;

5) способи здійснення правового моніторингу та критерії (показники) його здійс-

нення у разі прийняття проекту нормативно-правового акта;

б) критерії (показники), за якими здійснюватиметься правовий моніторинг у разі прийняття проекту нормативно-правового акта.

При цьому аналіз регуляторного впливу проектів регуляторних актів здійснюється відповідно до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

Важливим етапом розроблення проекту нормативно-правового акта є *здійснення оцінки відповідності проекту нормативно-правового акта зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу (acquis EC)*. Відповідно до ст. 43 Закону України «Про правотворчу діяльність» проект нормативно-правового акта має бути спрямований на виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, адаптацію законодавства України до положень права Європейського Союзу (acquis EC) та має вноситися з інформацією про його відповідність (постатейною таблицею відповідності) зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу (acquis EC).

Так, у світлі сучасних глобалізаційних процесів у сфері права правові акти різної юридичної сили, повинні відповідати загальновизнаним міжнародно-правовим нормам і принципам у сфері прав людини та стандартам європейського законодавства, як того вимагає Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затверджена Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII [16]. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та надання Україні на підставі рішення Європейської Ради від 23 червня 2022 року статусу кандидата в члени Європейського Союзу, покладає на Україну важливий обов'язок привести національне законодавство у відповідність до загальних стандартів Європейського Союзу у визначених галузях з метою забезпечення ефективних механізмів соціального розвитку та удосконалення правового регулювання суспільних відносин.

Важливим етапом розроблення проекту нормативно-правового акта є також

проведення публічних консультацій. Так, відповідно до ст. 45 Закону України «Про правотворчу діяльність», публічні консультації щодо проекту нормативно-правового акта проводяться суб'єктом правотворчої діяльності та (або) іншим уповноваженим законом суб'єктом з метою реалізації принципів відкритості та прозорості правотворчої діяльності. Проведення публічних консультацій щодо проекту нормативно-правового акта має здійснюватися в порядку, визначеному законом.

Отже, одним з першочергових завдань, що дозволить покращити чинне національне законодавство, є необхідність вирішення питань ефективного, якісного та послідовного розроблення проектів нормативно-правових актів, дотримання вимог нормопроектної техніки. Чітко налагоджена нормотворча технологія здатна забезпечити не тільки належну якість і ефективність нормативно-правових актів, але й забезпечити їх позитивний вплив на політичні, економічні та соціальні процеси, що відбуваються в державі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 року № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення 15.06.2024).
2. Правотворчість в Україні: перспективи законодавчого врегулювання: збірник наукових праць / за заг. ред. О. О. Кота, А. Б. Гриняка, Н. В. Міловської. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 226 с.
3. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О.В. Петришин (голова) та ін., Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава мудрого. 952 с.
4. Rabban O. The fallacy of legal certainty: why vague legal standards may be better for capitalism and liberalism. *Boston University Public Interest Law Journal*. 2010. Vol. 19, № 175. P. 175–191.
5. Міловська Н. В. Принцип правової визначеності в контексті оновлення цивільного законодавства України. *Нове українське право*. 2022. Вип. 1. С. 57–63.
6. Січевлюк В. А. Еволюція категорії «правова суб'єктність» (теоретико-прикладні засади): монографія. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2020.
7. Окунев І. С. Загально-теоретичні засади правового статусу суб'єкта права: автореф. дис...канд. юрид. наук: 12.00.01; Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ. 2009.
8. Концепція. Енциклопедія сучасної України. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=3256 (дата звернення 15.06.2024).
9. Юридична енциклопедія: В 6 т./ Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: «Укр. енцикл.», 2001. Т. 3: К-М. 2001.
10. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ: АртЕк, 2020. 128 с.
11. Концепція реформування кримінального законодавства України. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/08/25/povnyj-tekst-kontseptsiyi-reformuvannya-kk-ukrayiny.pdf> (дата звернення: 15.06.2024).
12. Правовий моніторинг як складова правотворчої та правозастосовчої діяльності: монографія / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Н.В. Міловської. Київ: Алерта, 2023. 268 с.
13. Крижанівський В. Практика законотворення. Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки (Методичні рекомендації). Вид. 4: випр. і доп. Київ: ФОП Москаленко О.М., 2014.
14. Концепція Закону України «Про правотворчу діяльність». URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=72355&pf35401=550264> (дата звернення: 15.06.2024).
15. Доповідь Венеціанської комісії «Про верховенство права» (Venice Commission: the Rule of Law). URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev2-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev2-ukr) (дата звернення: 15.06.2024).
16. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Закон України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 15.06.2024).